

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญรุ่งเรืองนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ เป็นสำคัญ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมของชาติบ้านเมืองจำเป็นต้องอาศัยกำลังคนซึ่งมีความรู้และมีคุณภาพในการทำงาน ตลอดจนรู้จักการใช้ชีวิตในสังคม การพัฒนาประชาชนให้มีความรู้และมีคุณภาพนั้นกระทำได้โดยการให้การศึกษา ซึ่งจัดได้ว่าเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาหรือปรับปรุงจิตใจ อุดมนิสัย และคุณสมบัติทางกายภาพต่างๆ ของมนุษย์ให้ดีขึ้น (วิทยุโง่ สาร, 2521 : 22) นอกจากนั้นการศึกษายังมีส่วนสำคัญในการสอนคนให้มีความรู้ ความสามารถในการที่จะดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สุจิต เผล่าสุนทร, 2512 : 101) ทั้งนี้ในการจัดการศึกษานั้นจะต้องอาศัยระบบการศึกษาที่ดี มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพในทุกระดับการศึกษา

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กเล็ก ก็จัดได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นิตยา ภัสสรศิริ และคณะ (2523 : ก) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเด็กไว้ว่า

เด็กเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดของประเทศ เด็กเป็นสิ่งที่รักและความหวังสูงสุดของพ่อแม่ อนาคตของครอบครัว ของชุมชนของประเทศชาติ จึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของเด็กที่จะเจริญเติบโตเป็นประชากรผู้รับภาระของประเทศในอนาคต เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูปลูกฝังอย่างถูกต้องเหมาะสมที่จิตทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์และสังคม พรอมที่จะเผชิญกับสภาพสังคม ซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้เป็นอย่างดี ทั้งจะมีความสามารถเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศด้วย

ฉะนั้นเด็กจึงควรได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีในช่วงเริ่มต้นแห่งชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากเด็กก่อนวัยเรียนในช่วงอายุ 3 - 6 ปีนั้น เป็นช่วงที่มีความสำคัญมากสำหรับการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต นอกจากนั้นแนวคิดในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยนี้ จะต้องมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับพัฒนาการของเด็กในแต่ละระดับอายุ และความแตกต่างของเด็กแต่ละคนด้วย ซึ่งตามแนวทางนี้ ฟลาโต (Plato) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกันมาแต่กำเนิด การให้การ

ศึกษาอบรมเด็ก ควรคำนึงถึงความสามารถของเด็กที่แตกต่างกันด้วย (ลูฌี ยีร์คากร, 2523 : 5) ในการยอมรับความสามารถของเด็กนี้ รัสเซีย (J. J. Rousseau) ก็มีความเชื่อว่า เด็กดีมาแต่กำเนิด เด็กคือผู้ชายที่บริสุทธิ์ ผู้ใหญ่มีหน้าที่เติมสีสรรต่าง ๆ ให้สวยงาม การกระทำของเด็กที่แสดงออกจึงเป็นสิ่งที่เกิดโดยธรรมชาติ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523 : 114) นอกจากนี้แล้ว เปสตาลอดซี (Pestalozzi) ก็เห็นว่า เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านความสนใจ ความต้องการ และอัตราในการเรียนรู้ และยังเป็นผู้ริเริ่มคิดในเรื่องความพร้อมของเด็ก นั่นคือ การที่เด็กจะต้องไม่ถูกบังคับให้เรียนท่องจำ แต่จะต้องให้เวลาและประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523 : 103 - 104)

จากแนวคิดของนักการศึกษา ซึ่งเห็นความสำคัญของพัฒนาการธรรมชาติของเด็กนี้ เฟรเดอริค (Frederick Froebel) นักการศึกษาซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการอนุบาล ได้จัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย โดยมีสภาพห้องเรียนคล้ายบ้าน ฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกต ค้นหาความจริงจากสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และให้เด็กได้เคลื่อนไหวอย่างมีชีวิตชีวา รวมทั้งได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง (จักรสัน พิเศษสาทร, 2521 : 9, 160 - 107) ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความคิดของ ดีวี่ (John Dewey) ที่มุ่งให้เด็กลงมือปฏิบัติเอง เป็นการเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) และยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (จักรสัน พิเศษสาทร, 2521 : 232 - 240)

นักการศึกษาที่สำคัญอีกผู้หนึ่ง ซึ่งได้รับการยอมรับเช่นเดียวกับเฟรเดอริค คือ ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessori) แพทย์และนักจิตวิทยาชาวอิตาลีก็ได้เสนอแนวความคิดในการจัดการศึกษาชั้นเด็กเล็กไว้ ซึ่งส่วนใหญ่ก็เห็นด้วยกับหลักการของเฟรเดอริค นอกจากจะมีความขัดแย้งกันในบางเรื่อง คือการจัดห้องเรียนไว้เป็นระเบียบตามตัว ซึ่งมอนเตสซอรีมีความคิดว่า การให้เสรีภาพแก่เด็กเพื่อแสวงหาความรู้ โดยปล่อยให้เด็กมีประสบการณ์ทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง และด้วยความสมัครใจ โดยถือความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) เป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมโดยมีครูเป็นผู้แนะให้ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมเอกภาพของเด็ก (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2523 : 100)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2485 กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแนวการเตรียมและการจัดสถานที่สำหรับโรงเรียนอนุบาล ตลอดจนจุดมุ่งหมายและวิธีการสอน (กรมสามัญศึกษา, 2490 : 1 -2) โดยนำแนวการจัดสวนเด็ก (Kindergarten) ของเฟรเดอริค และการจัดบ้านเด็กของมอนเตสซอรีมาใช้เป็นแบบอย่าง ซึ่งรูปแบบนี้ยังคงเป็นที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน แต่เมื่อสภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงไป พ่อแม่หรือผู้ปกครองมีเวลาอบรมเลี้ยงดูเด็กน้อยลง ภาระต่าง ๆ จึงมอบให้แก่ทางโรงเรียน โดยเฉพาะเมื่อเด็กอายุได้ 3 -6 ปี พ่อแม่ก็จะพาบุตรหลานไปเข้าโรงเรียนอนุบาล โดยคาดหวังว่า ทางโรงเรียนจะส่งเสริมพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของเด็กเป็นอย่างดี ดีกว่าการปล่อยให้เด็กอยู่กับบ้านเฉย ๆ เมื่อความต้องการของพ่อแม่มีจำนวนมากขึ้น โรงเรียนอนุบาลจึงเกิดขึ้นมากมายในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น โรงเรียนอนุบาลของรัฐบาล และหน่วยงานต่าง ๆ, โรงเรียนอนุบาลของเอกชน, โรงเรียนอนุบาลของมูลนิธิต่าง ๆ เป็นต้น

โรงเรียนอนุบาลเหล่านี้ได้กำหนดให้เด็กเรียนตามหลักสูตรเป็นเวลา 2 ปี คือชั้นอนุบาลปีที่ 1 และปีที่ 2 คือ อายุระหว่าง $3 \frac{1}{2}$ - $5 \frac{1}{2}$ ปี โดยในชั้นอนุบาลปีที่ 1 เด็กเพิ่งมาเรียนยังเด็กมาก ต้องอบรมอย่างระมัดระวัง โดยให้มีการเล่นมากกว่าการเรียน แต่ในการเล่นนั้นได้แฝงการเรียนไว้ด้วย ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 เด็กเริ่มที่จะคุ้นเคยกับการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันแล้ว จึงอบรมทางด้านความรู้ให้มากขึ้น เพื่อเตรียมตัวเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ 1 ต่อไป (กรมสามัญศึกษา, 2490 : 66 -67)

แต่เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการที่ไม่เท่ากันทุกคน เด็กบางคนมีพัฒนาการที่เร็วมากกว่าระดับอายุ ในขณะที่เดียวกันก็มีเด็กบางคนที่มีพัฒนาการต่ำกว่าระดับอายุ ฉะนั้นการกำหนดระยะเวลาในการเรียนและอายุของเด็กจึงเป็นการกีดกันอิสระและเสรีภาพ ตลอดจนความพร้อมของเด็ก ดังนั้นจึงควรจัดให้เด็กได้เรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคลไม่มีการบังคับ

นอกจากความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากแล้ว การที่เด็กในระดับอายุเดียวกันหรือต่างอายุกันได้มาเรียนอยู่ร่วมกัน มีการช่วยเหลือกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนกับเพื่อน, พี่กับน้อง ทำให้เด็กรู้จักการดูแล และช่วยเหลือตนเอง ตลอดจนผู้อื่น จึงทำให้เกิดแนวคิดในการจัดรูป

แบบของการศึกษาในระดับปฐมวัยขึ้นอีกรูปแบบหนึ่งคือ การจัดห้องเรียนแบบครอบครัว
(Family Grouping)

การจัดห้องเรียนแบบครอบครัวไม่ใช่แนวคิดหรือวิธีการใหม่ แต่อาจจัดได้
ว่าเป็นวิธีการดั้งเดิมของการจัดห้องเรียน ซึ่งปัจจุบันการจัดห้องเรียนแบบครอบครัว
ได้ถูกนำมาใช้กันอยู่ทั่ว ๆ ไปในประเทศอังกฤษและในบางส่วนของประเทศสหรัฐ-
อเมริกาเป็นเวลาเกือบ 25 ปี (Vivienne Young and Carol Reich, 1974 :
1 -5) ทั้งยังมีผู้สนับสนุนแสดงความคิดเห็นและกล่าวถึงข้อดี ตลอดจนประโยชน์ของ
การจัดห้องเรียนแบบครอบครัวไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กต่อเด็ก การจัดห้องเรียนระบบนี้ จะทำ
ให้เด็กมีโอกาสศึกษาอย่างต่อเนื่อง ที่ ๆ จะไม่มีโอกาสเรียนรู้อันดีชอบที่จะช่วย
เหลือน้อง ๆ ในขณะเดียวกัน น้องก็จะได้รับแรงกระตุ้นให้ทำงานร่วมกับพี่ ๆ ซึ่งจะ
ทำให้สามารถเรียนรู้จากผู้มีอายุมากกว่าได้ช่วย เด็กยอมรับความสามารถที่แตกต่าง
กันของแต่ละคนได้เป็นอย่างดี เพราะได้มีโอกาสคลุกคลีกับเพื่อน ๆ ที่มีระดับอายุ
และความสามารถแตกต่างกันและห้องเรียนระบบนี้ก็จะมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะทำ
ให้แต่ละคนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าห้องเรียนแบบเดิม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและเด็ก ครูและเด็กจะมีความสัมพันธ์อันดี
ต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นการสร้างความปลอดภัยและมั่นคงให้เกิดขึ้นกับเด็ก
และยังช่วยให้ครูรู้จักและมีความเข้าใจในตัวเด็ก เข้าถึงพัฒนาการของเด็กและ
รู้จักครอบครัวของเด็กได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากนี้การปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียน
สำหรับครูและเด็กที่เข้ามาใหม่ก็จะเป็นการง่าย ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อคนที่อยู่เดิมรู้จัก
เขาสังคมและปรับตัวแล้ว คนซึ่งมาใหม่จะได้รับประโยชน์ทั้งจากความสัมพันธ์และ
กิจกรรมที่จัดไว้พร้อมแล้ว

3. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ห้องเรียนแบบครอบครัว
นี้นิยมใช้อาสาสมัครจากชุมชนทำหน้าที่ผู้ปกครอง ฉะนั้นจะเกิดความผูกพันอย่างแนบ
แน่นขึ้นระหว่างโรงเรียนและชุมชน

ห้องเรียนแบบครอบครัวนี้ จะมีลักษณะของห้องเรียนกว้าง มีเนื้อที่มาก
เพื่อให้เด็กได้มีความสะดวกสบายในการเคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลงกิจกรรม วัสดุ-

อุปกรณ์ที่ไม่จำเป็นต้องมีราคาแพง อาจใช้วัสดุจากท้องถิ่นที่ครูนำมาดัดแปลงให้
เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ได้ และภายในห้องเรียนนี้จะประกอบไปด้วยมุมต่าง ๆ ที่
จำเป็นสำหรับการเรียนรู้และประสบการณ์ของเด็กดังนี้

มุมหนังสือ เป็นที่รวบรวมหนังสือและสิ่งตีพิมพ์หลายประเภทที่มีระดับความ
ยากง่ายแตกต่างกัน

มุมฝึกเขียน เป็นที่จัดกิจกรรม อุปกรณ์และวัสดุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการ
เขียน เช่น ประกอบเป็นตัวอักษรและกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการเขียนต่าง ๆ

มุมธรรมชาติ เป็นที่เก็บอุปกรณ์ เครื่องมือค้นคว้าทดลองทางวิทยาศาสตร์
เป็นที่แสดงผลงานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กและเป็นที่ยุบรวมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้อง
การให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ความ

มุมสังคม ประกอบด้วยวัสดุอุปกรณ์ เช่น ภาพ ป้ายนิเทศ ฯลฯ และ
กิจกรรมที่เสนอแนะให้เด็กได้ศึกษาความรู้และประสบการณ์ด้านทั้งกายตนเองและ
เป็นกลุ่ม

มุมศิลปะ เป็นที่ยุบรวมวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ช่วย
ให้ผลิตงานจากความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นชิ้นเป็นอัน เช่น กระดาษ สี พู่กัน เศษผ้า
เชือก กรรไกร แป้งเปียก นอกจากนี้ยังเป็นที่เก็บผลงานและวัสดุอุปกรณ์ที่เด็กใช้
ในกิจกรรมต่าง ๆ

มุมเสริมทักษะ เสนอแนะอุปกรณ์และกิจกรรมสร้างเสริมทักษะอื่นนอก-
เหนือจากที่จัดไว้ในมุมอื่น ๆ สำหรับเด็กเล็ก ๆ ครูจะรวบรวมอุปกรณ์ของเล่นที่
เสริมสร้างความพร้อมไว้ที่นี้และอาจจะเป็นอุปกรณ์สำหรับเกมต่าง ๆ ทั้งในร่มและ
กลางแจ้ง มีแบบฝึกทักษะต่าง ๆ วางไว้ด้วย

มุมก่อสร้าง ประกอบด้วยแท่งไม้ขนาดต่าง ๆ พลาสติกสร้างสรรค์ ฯลฯ
เพื่อให้เด็กนำมาต่อหรือสร้างเป็นสิ่งต่าง ๆ ตามความคิดสร้างสรรค์

มุมงานไม้ ประกอบด้วยเครื่องมือช่างไม้จำลอง ให้เด็กได้รู้จักใช้เครื่องมือ
มือต่าง ๆ ในการตอก เลื่อย ไส เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก

มุมดนตรี ประกอบด้วยเครื่องดนตรีชนิดต่าง ๆ ขนาดย่อส่วน เพื่อให้
เด็กได้เล่น เคาะ ตี ด สี เป่า เพื่อเรียนรู้เรื่องเสียง เกิดความสนุกสนานและ
ผ่อนคลายอารมณ์

มุมบ้าน ประกอบด้วยเครื่องใช้ต่าง ๆ ในบ้านขนาดย่อมส่วน เพื่อให้เด็ก
ได้เล่นบทบาทสมมุติเลียนแบบผู้ใหญ่

มุมอิสระ เป็นมุมที่เด็กได้นั่งเล่น นอนเล่นอย่างอิสระ ประกอบด้วย
เสื่อ หมอน เก้าอี้นั่งเล่น เก้าอี้นอน ฯลฯ

มุมเลอะ เป็นมุมที่มีน้ำและทรายให้เด็กเล่น และมีอุปกรณ์ประกอบการเล่น
เช่น ขวดน้ำพลาสติก ถ้วยน้ำ เครื่องตวงต่าง ๆ และเครื่องเล่นทราย

(คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติและคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์-
มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.: 9 -10)

มุมการเรียนต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจัดตั้งขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความ
ต้องการและความจำเป็นของครูและเด็กด้วยกัน จากมุมการเรียนต่าง ๆ เหล่านี้
เด็กสามารถจะเล่นหรือทำงานทั้งตามลำพังและเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย
มีครูเป็นผู้จัด, ผู้อำนวยการควบคุม, ผู้ชี้แนะและผู้ให้กำลังใจเท่านั้น

บรรยากาศในห้องเรียนแบบครอบครัวนั้นจะมีลักษณะเป็นกันเอง สนุกสนาน
เอื้อเฟื้อและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนกับเพื่อน พี่กับน้อง โดยไม่มีการบังคับ
ให้เรียนหรือทำตามคำสั่งของครูหรือของใคร แต่เด็กจะมีความรู้สึกเหมือนบ้านที่ให้อิสระแก่เขา บ้านที่มีทุกสิ่งทุกอย่างให้เขาได้เล่น ได้ทำงาน เมื่อเขาต้องการหรือสนใจ บ้านที่มีความรักความอบอุ่นของพี่ -น้อง เพื่อนและของครูที่ทำหน้าที่เสมือนพ่อ -แม่ เหล่านี้คือความสุขและความสำเร็จของผู้เรียน ซึ่งจะปรากฏอยู่ในสภาพห้องเรียนแบบครอบครัว

ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย พร้อมทั้งจัดทำโครงการตัวอย่างขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของสังคมไทยเป็นสำคัญ รวมทั้งเน้นประโยชน์ในการพัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ความสามารถและเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพของชาติในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบโครงการตัวอย่างของการจัดสภาพห้องเรียนแบบ
ครอบครัวสำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มุ่งศึกษาความเป็นไปได้ในแง่การจัดและดำเนินการ
ของรูปแบบที่สร้างขึ้น โดยเน้นการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวและการจัด
สภาพการเรียนสำหรับเด็ก 3 ระดับอายุที่อยู่ร่วมกันเท่านั้น ซึ่งรูปแบบนี้เป็นรูปแบบ
แนวใหม่ที่ยังไม่เคยได้จัดทำอย่างเป็นทางการในประเทศไทยมาก่อน แบบสอบถาม
ที่สร้างขึ้นจะไม่ครอบคลุมไปถึงปัญหาการจัด แต่จะเน้นเฉพาะความเป็นไปได้เท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

รูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย และแบบสอบ-
ถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความชัดเจนพอที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ และแบบสอบถาม
สอดคล้องกับรูปแบบที่สร้างขึ้นอีกทั้ง เป็นแบบสอบถามที่ชี้บ่งความเป็นไปได้ในการจัด
รูปแบบ เนื่องจากผู้ตอบเป็นผู้บริหารและเป็นครูที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลในงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัด
การเรียนการสอนในระดับปฐมวัยจากหนังสือ วารสาร เอกสารต่าง ๆ ทั้งภาษาไทย
และภาษาต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาหลักสูตรและนโยบายการจัดการเรียนการสอน
ในระดับปฐมวัย
2. ศึกษาและรวบรวมรายละเอียดของข้อมูลจากงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งใน
และต่างประเทศที่เกี่ยวกับการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย ซึ่ง
เคยทดลองจัดและประสบความสำเร็จ

3. รวบรวมแนวคิดและเสนอรูปแบบโครงการของการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัยที่เหมาะสมและเป็นไปได้ในการจัดทำสำหรับประเทศไทยซึ่งประกอบด้วย

3.1 วัตถุประสงค์ในการจัด

3.2 หลักสูตรและเนื้อหา

3.3 สถานที่และอุปกรณ์ วิธีการจัดสภาพห้องเรียนตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอน

3.4 บุคลากร

3.5 งบประมาณ

3.6 การประเมินผล

3.7 ประโยชน์

4. นำโครงการเสนอผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 5 คน จากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานการศึกษาเอกชน 1 คน, ผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับเด็กเล็ก 1 คน, ผู้วางแผนงานการศึกษาในระดับปฐมวัยจากสภาการศึกษาแห่งชาติ 2 คน และผู้เชี่ยวชาญทางฝ่ายต่างประเทศขององค์การยูนิเซฟ 1 คน ทั้งนี้เพื่อการตรวจสอบและวิจารณ์ความเป็นไปได้ของโครงการสำหรับการจัดทำในโรงเรียนอนุบาลทุกประเภทในประเทศไทยตลอดจนขอความเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

5. สร้างแบบสอบถาม เพื่อวัดความเป็นไปได้ของโครงการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของโครงการในด้านต่าง ๆ ได้แก่

- เนื้อหาวิชา
- การจัดการเรียนการสอน
- สถานที่และอุปกรณ์
- บุคลากร

- งบประมาณ
- การประเมินผล
- ประโยชน์

ส่วนที่ 3 สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดทำโครงการ

แบบสอบถามจะมี 3 ลักษณะคือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) และส่วนที่ 3 เป็นแบบปลายเปิด (Open - end)

6. นำรูปแบบโครงการและแบบสอบถามไปใช้กับตัวอย่างประชากรซึ่งเป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนระดับปฐมวัยทั้งของรัฐบาลและเอกชนในกรุงเทพมหานคร ทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานในระดับนี้มาไม่ต่ำกว่า 3 ปี ตัวอย่างประชากรนี้ได้มาจากการสุ่มแบบแยกประเภทโดยแบ่งเป็นสัดส่วนผู้บริหารต่อครู 1 : 4 ตามตารางต่อไปนี้

ประเภทโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนผู้บริหาร	จำนวนครู
<u>รัฐบาล</u>			
โรงเรียนอนุบาลที่มีเฉพาะชั้นอนุบาล	4	4	16
โรงเรียนอนุบาลที่มีชั้นประถมศึกษา รวมอยู่ด้วย	3	3	12
<u>เอกชน</u>			
โรงเรียนอนุบาลที่มีเฉพาะชั้นอนุบาล	11	11	44
โรงเรียนอนุบาลที่มีชั้นประถมศึกษา รวมอยู่ด้วย	6	6	24
รวม	24	24	96
ตัวอย่างประชากร		120	

7. นำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาและวิเคราะห์คำตอบโดยการหาค่าความถี่และคาร์ยอละ แลวนำมาปรับปรุงรูปแบบที่สร้างขึ้น
8. สรุป อภิปรายและเสนอแนะ

คำจำกัดความ

"ห้องเรียนแบบครอบครัว" หมายถึง ห้องเรียนที่มีเด็กอายุต่างกันอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน สภาพห้องเรียนเป็นห้องเรียนแบบเปิด มีมุมกิจกรรมเพื่อเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้สำหรับให้เด็กได้เลือกทำ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยมีครูเป็นผู้นำและคอยดูแลตลอดระยะเวลา 2 ปี หรือมากกว่านี้ ห้องเรียนแบบครอบครัวมีลักษณะเด่นที่แตกต่างไปจากห้องเรียนแบบทั่วไป คือ

1. เด็กอายุต่างกัน จะได้อยู่ในห้องเรียนเดียวกัน และอยู่ด้วยกันอย่างพี่น้องในครอบครัว ตลอดระยะเวลาของการเรียนรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในช่วงปฐมวัย
 2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน จะมีความสัมพันธ์กันแบบครอบครัว
 3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครองจะมีมากขึ้น ในด้านการติดต่อสอบถามและการประเมินผลพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน โดยผู้ปกครอง จะเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและให้ความรู้แก่เด็กด้วย
 4. การประเมินผลเป็นแบบรายบุคคล โดยใช้วิธีการสังเกต การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม พัฒนาการจากผลงาน และคะแนนจากแบบทดสอบ ซึ่งจะสามารถประเมินผลได้แต่ละวัน แต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน ประเมินผลประจำภาค และประเมินผลประจำปี
- "ระดับปฐมวัย" หมายถึง ระดับอายุของเด็กระหว่าง 3 -6 ปี ซึ่งอยู่ในวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ

ประโยชน์

1. เป็นแนวการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยที่จะเป็นประโยชน์และคุ้มค่ามากที่สุด
2. เป็นแนวคิดสำหรับผู้บริหารและครูในการจัดห้องเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน
3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจในการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ซึ่งอาจนำไปใช้ในท้องถิ่นได้